

การเมืองภาคพลเมืองบนพื้นฐานประชาธิปไตยของประชาชนใน
พื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

Civil Politics Based on Democracy of The People in
Dusit Area Bangkok

ลฎาภา นวลอินทร์¹, วิจิตรา ศรีสอน²

Ladapa Nualin, Wijittra Srisorn

Received: September 28, 2023, revised: December 15, 2023, Accepted:
February 27, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการเมืองภาคพลเมืองบนพื้นฐานประชาธิปไตยของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร และ 2. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างการเมืองภาคพลเมืองบนพื้นฐานประชาธิปไตยของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักในชุมชนได้แก่ผู้นำชุมชน ตัวแทนนักการเมือง ประชาชนชุมชน ผู้อาวุโสชุมชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 5 แขวง 7 ชุมชน 1) แขวงถนนนครไชยศรี 2) แขวงสี่แยกมหานาค 3) แขวงวชิรพยาบาล 4) แขวงดุสิต 5) แขวงสวนจิตรลดา รวมทั้งสิ้นจำนวน 25 คน วิเคราะห์ด้วยการตีความสร้างข้อสรุป

¹ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Political Science Program (Politics and Government) College of Politics and Governance Suan Sunandha Rajabhat University. Email: s64563825025@ssru.ac.th

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Governance Suan Sunandha Rajabhat University. Email: wijittra.sr@ssru.ac.th

ผลการศึกษพบว่าปัญหาการเมืองภาคพลเมืองส่วนใหญ่เกิดจากการสร้างความชอบธรรมในการเมือง กิจกรรมทางการเมืองกระทบต่อสิทธิวิถีชีวิตของประชาชน รูปแบบการเมืองภาคพลเมืองบนพื้นฐานประชาธิปไตยได้แก่ การออกเสียงประชามติ ประชาพิจารณ์ การอภิปรายสาธารณะ การริเริ่มกฎหมายโดยประชาชน และรูปแบบอื่น ๆ เช่น การนัดหยุดงาน การชุมนุมประท้วง เป็นต้นแนวทางการเสริมสร้างการเมืองภาคพลเมืองพบว่า การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมที่อยู่บนบรรทัดฐานร่วมกัน การจัดตั้งองค์กรประชาชนที่เข้มแข็ง มีระบบฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพทันต่อสถานการณ์ และสามารถกระจายข้อมูลข่าวสารได้อย่างกว้างขวาง การส่งเสริมให้มีระเบียบวิธีที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมือง การจัดกิจกรรมทางการเมืองให้มีการสร้างสรรค์ การส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองของประชาชน การจัดให้มีการส่งเสริมภาวะผู้นำใหม่ทางการเมืองที่ไม่เน้นการแข่งขันทางอำนาจหรือสร้างความขัดแย้ง การสร้างทางเลือกใหม่ ให้แก่ประชาชนที่หลากหลายอยู่บนพื้นฐานของมิติทางสังคม การสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองภาคพลเมืองแยกเป็นเอกเทศและสามารถสร้างแรงบันดาลใจทางการเมืองให้แก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิดความขัดแย้งหรือแตกแยกในสังคม

คำสำคัญ (Keywords): การเมืองภาคพลเมือง, รูปแบบการเมืองภาคพลเมือง, การเสริมสร้างการเมือง

Abstract

This study are: 1. To study civil politics based on democracy of the people in the Dusit area. Bangkok and 2. To study ways to strengthen civil politics based on democracy of the people in the Dusit area. Bangkok using a qualitative research model. Data were collected from key informants in the Community, namely community leaders, politician representatives, community philosophers, and community elders in Dusit

district. Bangkok consists of 5 sub-districts, 7 communities 1) Nakhonchaisri Road Subdistrict 2) Mahanak Intersection Subdistrict 3) Wachira Phayaban District 4) Dusit Subdistrict 5) Suan Chitralada Subdistrict total of 25 people were analyzed by interpretation to create conclusions. The study found that: Most problems in civil politics arise from the creation of legitimacy in politics. Political activities affect the rights and livelihoods of the people. Civil political model based on democracy including referendum, public hearing, public debate citizen-led legislation and other formats such as strike protests, etc. Guidelines for strengthening civic politics found that Promotion of participatory processes based on common norms establishing a strong people's organization. There is an efficient database system to keep up with the situation. and able to distribute information widely. Promoting effective and appropriate methodologies in line with the political situation organizing political activities to be creative promoting the political refinement of the people. The provision of a new political leadership promotion that does not focus on power competition or conflict. creating new alternatives to a diverse population based on social dimensions. Creating an independent citizen political ideology and effectively inspiring political inspiration for the people. However, there must not be conflicts or divisions in society.

Keywords: Civil Politics, Civil Political Models, Politics Enhancement

บทนำ (Introduction)

บริบทของการเมืองภาคพลเมืองในปัจจุบันยิ่งปรากฏให้เห็นเด่นชัด และยึดครองความชอบธรรมในพื้นที่ทางการเมืองไทยมากขึ้น และได้สร้างความเชื่อให้เกิดขึ้น

ต่อสังคมว่าจะเป็นแนวทางที่การเมืองไทยไขว่คว้าแสวงหา เพราะการเมืองภาคพลเมือง ห้อมล้อมด้วยพลังของประชาชนโดยตรง ในขณะที่พลังทางการเมืองของภาคตัวแทน เสื่อมทรุดลงทุกขณะ และหากการเมืองภาคตัวแทนไม่มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ย่อมจะสูญเสียความชอบธรรมในการดำเนินการใด ๆ ในฐานะผู้รับฉันทามติจากประชาชนในที่สุด (พระอโณทัย กตปุญโญ และคณะ, 2564) ดังนั้น เมื่อลำพังประชาธิปไตยแบบตัวแทนไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาประเทศได้ ในขณะเดียวกันพยายามหาพลังจากภาคส่วนอื่น ๆ ที่สามารถจะทำให้ระบบการเมืองการปกครองไทยเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงและมีประสิทธิภาพในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนในชาติ ให้ได้ การกลับไปทำความเข้าใจและให้ความสำคัญต่อบทบาทของประชาชนเจ้าอำนาจธิปไตย อันเป็นต้นธารของระบอบประชาธิปไตย โดยการขยายประชาธิปไตยออกนอกเวทีการแข่งขันของนักการเมือง ทำให้มันมีลักษณะประชาธิปไตยทางตรงมากยิ่งขึ้น และอาศัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชน สิ่งที่เกิดขึ้นจึงเป็นการหลุดพ้นจากกรอบแนวคิดของการเมืองแบบเดิม ที่ให้ความสำคัญต่อตัวนักการเมืองและพรรคการเมืองมาสู่แนวคิดของการเมืองแบบใหม่ ที่ให้ความสำคัญต่อการเคลื่อนไหวแสดงบทบาทของประชาชนและสังคมที่มีความหลากหลายแตกต่าง ในการร่วมกันพัฒนาและแก้ปัญหาของประเทศชาติ (ไพรัตน์ ฉิมหาด บัญญัติ แพรกปาน และสามิตร อ่อนคง, 2563)

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับการเมืองภาคพลเมืองบนพื้นฐานประชาธิปไตยของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต เนื่องจากในพื้นที่เป็นพื้นที่สำคัญที่มีกิจกรรมทางการเมืองที่หลากหลายและต่อเนื่องทุกยุคทุกสมัย ทำให้ประชาชนในพื้นที่คุ้นชินกับเหตุการณ์สำคัญ ๆ ทางการเมือง และได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง แต่สิ่งที่เกิดขึ้นกับคนในชุมชน คือ การปล่อยผ่านและการไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ซึ่งปัญหาที่พบในพื้นที่คือ ความเบื่อหน่ายทางการเมือง ขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง การป้องกันตัวเมื่อเกิดเหตุการณ์อันตรายจากเหตุการณ์ทางการเมือง ทั้งนี้ สิ่งที่ประชาชนควรจะได้รับส่งเสริม คือ การเสริมสร้าง

การเมืองภาคพลเมืองบนพื้นฐานประชาธิปไตยของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต ซึ่งมีปัจจัยสำคัญ ๆ หลายปัจจัย เช่น การออกเสียงประชามติ ประชาพิจารณ์ การอภิปรายสาธารณะ การริเริ่มกฎหมายโดยประชาชน และรูปแบบอื่น ๆ การนัดหยุดงาน การชุมนุมประท้วง ซึ่งผลของการศึกษานี้สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาทางการเสริมสร้างการเมืองภาคพลเมืองบนพื้นฐานประชาธิปไตยในด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับประชาชนในพื้นที่เขตดุสิตได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาการเมืองภาคพลเมืองบนพื้นฐานประชาธิปไตยของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างการเมืองภาคพลเมืองบนพื้นฐานประชาธิปไตยของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามครั้งนี้เป็นชุมชนในเขตดุสิต จำนวน 7 ชุมชน การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบแบ่งชั้นตามวัตถุประสงค์ หรือการเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Stratified Purposeful Sampling or Quota Sampling) เป็นการเลือกตัวอย่างโดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจะถูกแบ่งย่อย ๆ ตามคุณลักษณะประกอบด้วยตัวแทนผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากผู้นำชุมชน ตัวแทนนักการเมือง ประชาชนชุมชน และผู้อาวุโส จาก 7 ชุมชน รวมทั้งสิ้น 25 คน

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ประกอบด้วยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดขอบเขต คำถามให้ครอบคลุมโดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำร่างแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุง แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้อง

ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ความถูกต้องของรูปแบบและการใช้ภาษา เพื่อความถูกต้องตามหลักวิชาการและเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยในแบบสัมภาษณ์จะปรากฏรายละเอียดเบื้องต้นเกี่ยวกับชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ วันที่ให้สัมภาษณ์ เวลา สถานที่ ที่อยู่ของผู้ให้สัมภาษณ์ สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ การศึกษา อายุและมีประเด็นที่การสัมภาษณ์ผู้วิจัยมุ่งหมาย สร้างประเด็นคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลในการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างทำการบันทึกข้อมูลตามประเด็นต่างๆ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือน มีนาคม – พฤษภาคม 2566

ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และจดบันทึก ใช้การตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) จากเอกสาร คำสัมภาษณ์ โดยพยายามค้นหา วิเคราะห์ และตีความหมายที่แฝงอยู่ในข้อความเหล่านั้น แล้วนำมาสรุปเป็นข้อความบรรยาย

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษาการเมืองภาคพลเมืองบนพื้นฐานประชาธิปไตยของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สามารถนำเสนอประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาการเมืองภาคพลเมืองบนพื้นฐานประชาธิปไตยของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพปัญหาการเมืองภาคพลเมืองบนพื้นฐานประชาธิปไตยของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร กล่าวได้ว่าปัญหาการเมืองภาคพลเมืองส่วนใหญ่เกิดจากการสร้างความชอบธรรมในการเมือง กิจกรรมทางการเมืองกระทบต่อสิทธิ วิธีชีวิตของประชาชน ขาดการมีส่วนร่วม ขาดการรวมพลังของ

หลาย ๆ ฝ่ายในการผลักดัน ไม่มีพื้นที่เวทีกลางในการแสดงความคิดเห็น ของประชาชน อย่างชัดเจน ยังไม่มีองค์การอิสระให้การสนับสนุนการทำงานของภาคพลเมือง ยังไม่มี องค์กรภาคประชาชนอย่างเป็นทางการ การรณรงค์เพื่อการเรียนรู้ประชาธิปไตยยังไม่มี กระบวนการตรวจสอบอย่างชัดเจน

2. การเมืองภาคพลเมืองบนพื้นฐานประชาธิปไตยของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า การออกเสียงประชามติ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ แสดงความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ ก่อนหน่วยงานภาครัฐนำกิจกรรมไปปฏิบัติ การ แสดงความคิดเห็นโดยสมัครใจ ชอบหรือไม่ชอบกิจกรรมนั้น การประชาพิจารณ์เป็นการ เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกิจกรรม โครงการหรือ การดำเนินการ ของรัฐ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม เป็นการทำงานควบคู่กับการมีส่วนร่วมใน การตรวจสอบการมีอำนาจรัฐ เพื่อการฟังทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับประเด็นและ เป้าหมายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเลือกนโยบาย และการปฏิบัติตามนโยบาย การอภิปราย สาธารณะ เป็นการอภิปรายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร และการตัดสินใจของ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งประชาชนต้องรับทราบ รับรู้ เป็นการสื่อสารไปถึงประชาชนภาค พลเมืองให้มากที่สุด การริเริ่มกฎหมายโดยประชาชนเป็นการเริ่มกฎหมายคงเป็นเพียง เจตนาารมณ์ของกฎหมายที่ให้ประชาชนได้เข้าระบบการเมือง เพื่อเสนอร่างกฎหมายที่ เห็นควร แต่แนวปฏิบัติยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนที่ประชาชนจะสามารถเข้าร่วมได้จริง รูปแบบอื่น ๆ ได้แก่การนัดหยุดงาน การชุมนุมประท้วง เป็นวิธีการที่สัมพันธ์กับเงื่อนไข ความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจ จึงทำการกดดันเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่ม ด้วยรูปแบบ ต่าง ๆ ส่วนการชุมนุมประท้วงนั้นเป็นการกระทำร่วมกันที่สัมพันธ์กับสิทธิทางการเมืองและสิทธิทางสังคม เริ่มจากฝูงชนมาร่วมประชุมกัน อย่างเปิดเผยในที่สาธารณะ โดยอาจจะมีกิจกรรมการเล่นดนตรีเพื่อชีวิตหรือดนตรีร็อค มีการอภิปราย โจมตี วิพากษ์วิจารณ์ฝ่ายตรงกันข้าม เช่น ข้าราชการหรือฝ่ายการเมือง มีการจัดตั้งองค์กร ปฏิบัติการด้วย จากนั้นก็จะมีข้อเสนอเรียกร้องหรือคำอุทธรณ์ต่าง ๆ หรืออาจจะมี การเคลื่อนย้ายสถานที่มากกว่าหนึ่งสถานที่ก็ได้

3. แนวทางการเสริมสร้างการเมืองภาคพลเมืองบนพื้นฐานประชาธิปไตยของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีแนวทางการเสริมสร้างการเมืองในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถทางการเมืองสูงขึ้น เป็นไปด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม มีการฝึกฝน ถ่ายทอด แลกเปลี่ยนและเผยแพร่ทักษะความรู้กันอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง การเจรจาอย่างสันติ การใช้ความรอบคอบในการปฏิบัติงาน

3.2 การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบพลเมืองของประชาชน เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมในการการสร้างขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี แนวความคิด และจริยธรรมที่สามารถใช้เป็นบรรทัดฐานร่วมกันได้โดยพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่เดิมในชุมชนนั้นและต่อยอดให้เกิดการพัฒนายิ่งขึ้น

3.3 การส่งเสริมสถาบันทางการเมืองของประชาชนให้เข้มแข็งขึ้น มีการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งองค์กรประชาชนที่เข้มแข็ง สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง

3.4 การส่งเสริมขบวนการทางการเมืองของประชาชน เป็นการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรม มีกิจกรรมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมซึ่งสัมพันธ์กันในทุกมิติ และมีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับส่วนอื่นของสังคม

3.5 การส่งเสริมเครือข่ายทางการเมืองของประชาชน การเชื่อมโยงและการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันภายนอก ทั้งในทางราบและทางตั้ง มีการแบ่งงานกันทำและมีการยึดโยงกับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด ในการผลักดันเพื่อแก้ปัญหาในสังคม

3.6 การส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนให้แพร่หลาย เป็นการจัดให้มีระบบสารสนเทศ มีระบบฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพฉบับไวทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันและสามารถกระจายข้อมูลข่าวสารได้อย่างกว้างขวาง มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และการปรับความทันสมัยของข้อมูล

3.7 การส่งเสริมมาตรการและกลยุทธ์ทางการเมืองของประชาชน เป็นการส่งเสริมให้มีระเบียบวิธีที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองและเป้าหมายทางการเมืองที่ต้องการบรรลุด้วย รวมทั้งสามารถใช้ประโยชน์จากเงื่อนไขของกฎหมาย รัฐธรรมนูญ โอกาส สิทธิและเสรีภาพทางการเมือง

3.8 การส่งเสริมบรรทัดฐานทางการเมืองของประชาชน เป็นการจัดกิจกรรมทางการเมืองให้มีการสร้างสรรค์ ส่งสมมาจากแนวคิดพื้นฐานของสังคม มีการปลูกฝังและสืบสานจารีตประเพณี ดั้งเดิมของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองภาคพลเมืองขึ้นมาเพื่อสร้างกิจกรรมทางการเมืองรองรับอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

3.9 การส่งเสริมการกลมเกลียวทางการเมืองของประชาชน เป็นการจัดให้มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างทัศนคติ ค่านิยมและหล่อหลอมพฤติกรรมทางการเมืองในภาคพลเมืองในระหว่างเครือข่ายการเมืองภาคพลเมืองด้วยกันเอง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เพื่อร่วมกันผลักดันแนวคิด หรือกิจกรรมทางการเมืองให้เกิดกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์

3.10 การส่งเสริมให้มีการสร้างผู้นำประชาชนทดแทน เป็นการจัดให้มีการพัฒนาประชาชน เยาวชน บุคลากรหรือทรัพยากรบุคลากรทางการเมืองภาคพลเมือง มีกิจกรรมการสร้างยุวชนการเมืองภาคการเปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การส่งเสริมให้ประชาชนกำหนดหลักสูตรการศึกษา เรียนรู้และฝึกฝนทักษะใหม่ ๆ ที่มีความก้าวหน้า ยิ่ง ๆ ขึ้น

3.11 การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองในหมู่ประชาชน เป็นการจัดให้มีการส่งเสริมภาวะผู้นำใหม่ทางการเมืองที่ไม่เน้นการแข่งขันทางอำนาจหรือสร้างความขัดแย้ง แต่เน้นความสำคัญของการมีภาวะผู้นำทางการเมืองแบบพลเมือง เป็นผู้นำสร้างสรรค์ เข้าใจบริบทสังคม พัฒนาสังคมบนพื้นฐานของสังคมอย่างแท้จริง รวมถึงต้องไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในสังคม

3.12 การส่งเสริมให้ประชาชนมีทางเลือก เป็นการจัดให้มีการสร้างทางเลือกใหม่ให้แก่ประชาชนที่หลากหลายอยู่บนพื้นฐานของมิติทางสังคม หรือบนบรรทัดฐานทางสังคม

3.13 การส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองในหมู่ประชาชน เป็นการจัดให้มีการสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองภาคพลเมืองแยกเป็นเอกเทศต่างหากจากกรอบอุดมการณ์ทางการเมืองที่พรรคการเมืองนำเสนอและสามารถสร้างแรงบันดาลใจทางการเมืองให้แก่ประชาชน

อภิปรายผล (Research Discussion)

จากผลการวิจัยที่ค้นพบผู้วิจัยนำเสนอประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย และอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาการเมืองภาคพลเมืองบนพื้นฐานประชาธิปไตยของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่าการเมืองภาคพลเมืองบนพื้นฐานประชาธิปไตยของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

1) การออกเสียงประชามติเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ ก่อนหน่วยงานภาครัฐนำกิจกรรมไปปฏิบัติ การแสดงความคิดเห็นโดยสมัครใจ ชอบหรือไม่ชอบกิจกรรมนั้น ซึ่งเป็นการแสดงออกที่หลากหลาย ๑ คนให้การยอมรับ การร่วมตัดสินใจในกิจกรรมของรัฐเป็นการส่งเสริมสิทธิให้ประชาชนในการตัดสินใจต่อกิจการหรืองานใด ๆ สนับสนุนหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เป้าหมายเพื่อเพิ่มช่องทางให้ประชาชนมีสิทธิร่วมแบ่งปันการใช้อำนาจตลอดจนกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ประชาชนได้รับผลกระทบ และเป็นกระบวนการที่ช่วยเสริมการมีส่วนร่วมกันปกครองตนเองโดยตรงของพลเมือง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของศรีบุญ หมื่นทรัพย์ (2560) ที่กล่าวถึงรูปแบบการเมืองภาคพลเมืองการออกเสียงประชามติ การออกเสียงประชามติเป็นรูปแบบหนึ่งของการเมืองภาคพลเมืองที่ให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนลงคะแนนออกเสียงในกิจกรรมหรือประเด็นต่าง ๆ ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยเพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจของรัฐในกิจกรรมหรือประเด็นนั้น

2) ประชาพิจารณ์กล่าวคือ การประชาพิจารณ์เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกิจกรรม โครงการ หรือ การดำเนินการของรัฐ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม เป็นการทำงานควบคู่กับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการมีอำนาจรัฐ เพื่อการฟังทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับประเด็นและเป้าหมายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเลือกนโยบาย และการปฏิบัติตามนโยบาย เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับการตัดสินใจ หรือโครงการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของประชาชนในภาพรวม เป็นกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจในปัญหา เป็นการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความเสียหายโดยตรงจากการดำเนินงานตามโครงการของรัฐ รับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนเริ่มดำเนินการโครงการของรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบการเมืองภาคพลเมืองของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2560) ที่กล่าวว่า ประชาพิจารณ์ เป็นรูปแบบการดำเนินการโดยราชการหรือรัฐที่ให้ประชาชนมาร่วม อาจจะมาจากความประสงค์ของราชการ หรือการที่ประชาชนเคลื่อนไหว เพื่อใช้เป็นพื้นที่ในการได้โอกาสเข้าร่วม

3) การอภิปรายสาธารณะในพื้นที่นั้นกล่าวคือ เป็นการอภิปรายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร และการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งประชาชนต้องรับทราบรับรู้ เป็นการสื่อสารไปถึงประชาชนภาคพลเมืองให้มากที่สุด ในรูปแบบต่าง ๆ มีการถ่ายทอดความรู้ กิจกรรม ความหมายของกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่ให้กับภาคพลเมืองได้เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้และร่วมตัดสินใจในกิจกรรมของนโยบายสาธารณะ และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นสำหรับโครงการที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อม หรือการปรับปรุงพื้นที่หรือผังเมือง และเป็นโครงการที่มีความเสี่ยงทางสังคมและเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบการเมืองภาคพลเมืองของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2560) ที่กล่าวว่า การอภิปรายสาธารณะการอภิปรายสาธารณะหรือการถกแถลงของประชาชน เป็นกลไกของการเมืองภาคพลเมือง แต่ในสังคมไทยยังมีคำอื่น ๆ ที่มีนัยเดียวกัน

4) การริเริ่มกฎหมายโดยประชาชน การริเริ่มกฎหมายคงเป็นเพียงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ประชาชนได้เข้าระบบการเมือง เพื่อเสนอร่างกฎหมายที่เห็นควร แต่แนวปฏิบัติยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนที่ประชาชนจะสามารถเข้าร่วมได้จริง ซึ่งการริเริ่มกฎหมายจากประชาชนนั้นมีทั้งทางตรง คือ ลงชื่อเสนอกฎหมายได้เลย และทางอ้อม คือ การพิจารณาหลังมติไม่ผ่าน การร่างข้อกฎหมายนั้น ประชาชนต้องเข้าใจกระบวนการริเริ่มการเสนอกฎหมายก่อน ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลจากชุมชนท้องถิ่น เพื่อส่งต่อผู้มีหน้าที่ในการพิจารณาและนำเสนอไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบการเมืองภาคพลเมืองของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2560) ที่กล่าวว่า การริเริ่มกฎหมายโดยประชาชน การริเริ่มกฎหมายโดยประชาชน เป็นมาตรการที่สำคัญในการที่จะให้ระบบการเมือง รับผิดชอบต่อเจตนารมณ์ของประชาชน หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามจำนวนที่กำหนด สามารถเสนอร่างกฎหมายที่เห็นสมควรเข้าสู่กระบวนการพิจารณาสาธารณะและโดยทั่วไปแล้วการริเริ่มร่างกฎหมาย จะตามมาด้วยการลงประชามติ ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัดสินใจในขั้นสุดท้าย

5) รูปแบบอื่น ๆ การนัดหยุดงาน การชุมนุมประท้วงเป็น วิธีการที่สัมพันธ์กับเงื่อนไขความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจ จึงทำการกดดันเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่ม ด้วยรูปแบบต่าง ๆ ส่วนการชุมนุมประท้วงนั้นเป็นการกระทำร่วมกันที่จะสัมพันธ์กับสิทธิทางการเมืองและสิทธิทางสังคม เริ่มจากฝูงชนมารวมประชุมกัน อย่างเปิดเผยในที่สาธารณะโดยอาจจะมีกิจกรรมการเล่นดนตรีเพื่อชีวิตหรือดนตรีร็อก มีการอภิปราย โจมตีวิพากษ์วิจารณ์ฝ่ายตรงกันข้าม เช่น ข้าราชการหรือฝ่ายการเมือง มีการจัดตั้งองค์กรปฏิบัติการด้วย จากนั้นก็จะมีการเสนอข้อเรียกร้องหรือคำอุทธรณ์ต่าง ๆ หรืออาจจะมีการเคลื่อนย้ายสถานที่ มากกว่าหนึ่งสถานที่ก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบการเมืองภาคพลเมืองของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2560) ที่กล่าวว่ารูปแบบอื่น ๆ การนัดหยุดงาน การชุมนุมประท้วง ฯลฯ พบว่า การนัดหยุดงาน มักจะเป็น วิธีการที่สัมพันธ์กับเงื่อนไขความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจ จึงทำการกดดันเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่ม ด้วยรูปแบบต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างการเมืองภาคพลเมืองบนพื้นฐานประชาธิปไตยของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีแนวทางการเสริมสร้างการเมืองในประเด็นต่าง ๆ ประกอบด้วย

1) การส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถทางการเมืองสูงขึ้น ต้องเป็นไปด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม มีการฝึกฝน ถ่ายทอด แลกเปลี่ยนและเผยแพร่ทักษะความรู้กันอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิศมัย วงศ์จำปา และพระครูพิศาลสรกิจ (2560) ศึกษาภาคประชาชนกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในจังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่ายุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองภาคประชาชน โดยการแสดงออกของกลุ่มการเมืองในเชิงสัญลักษณ์ การชุมนุมหรือการระดมมวลชน การทำข้อเสนอหรือข้อเรียกร้อง การส่งเสริมบทบาทผู้หญิงในการพัฒนาท้องถิ่น และการสานเสวนาทางออก

2) การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบพลเมืองของประชาชนเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมในการการสร้างขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี แนวความคิด และจริยธรรมที่สามารถใช้เป็นบรรทัดฐานร่วมกันได้หรือเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองร่วมกันได้โดยพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่เดิมในชุมชนนั้นและต่อยอดให้เกิดการพัฒนายิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเมธาวิญญูรส (สุเทพ พุทธจรรยา) (2563) การเมืองภาคพลเมือง: การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเพราะทำให้เกิดความสมบูรณ์ของการปกครองในระบอบนี้

3) การส่งเสริมสถาบันทางการเมืองของประชาชนให้เข้มแข็งขึ้น ต้องมีการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งองค์กรประชาชนที่เข้มแข็ง สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความต่อเนื่องในการปฏิบัติภาระหน้าที่อย่างเป็นระบบ มีการกระจายอย่างทั่วถึง สามารถพึ่งพาตัวเองได้และสามารถเผชิญกับปัญหาแรงกดดันได้อย่างหนักแน่นมั่นคง มีการพัฒนาและหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงผู้นำและบุคลากรที่มีความสามารถได้โดยราบรื่นและถ่ายโอนภารกิจอย่างต่อเนื่องและต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอนุชาติ พวงสำลี และกฤติยา อาชาวนิจกุล (2562) ที่กล่าวไว้ว่าการส่งเสริมสถาบันทางการเมืองของประชาชนให้เข้มแข็งขึ้นโดยส่งเสริมให้มีการจัดตั้งองค์กรประชาชนที่เข้มแข็ง สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความต่อเนื่องในการปฏิบัติภาระหน้าที่อย่างเป็นระบบมีการกระจายอย่างทั่วถึง สามารถพึ่งพาตัวเองได้

4) การส่งเสริมขบวนการทางการเมืองของประชาชน เป็นการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรม มีกิจกรรมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมซึ่งสัมพันธ์กันในทุกมิติและมีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับส่วนอื่นของสังคม โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ซึ่งชุมชนได้รับผลกระทบอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นด้านของค่าครองชีพ รายรับรายจ่าย ซึ่งขบวนการทั้งหมดนั้นต้องมีการพัฒนาให้ก้าวหน้าสูงยิ่ง ๆ ขึ้น และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอโณทัย กตปุญโญ เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ และรัชชนันท์ อิศรเดช (2564) การส่งเสริมจิตสำนึกการเมืองภาคพลเมืองเพื่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ของประชาชน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ผลการวิจัยพบว่าประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญที่ถูกต้องประชาชนยังไม่ได้รับการสนับสนุนกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ และการให้ความร่วมมือรวมถึงการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลตั้งนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้กับประชาชนด้านความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญที่ถูกต้อง

5) การส่งเสริมเครือข่ายทางการเมืองของประชาชนการเชื่อมโยงและการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันภายนอก ทั้งในทางราบและทางตั้ง มีการแบ่งงานกันทำและมีการยึดโยงกับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด ในการผลักดันเพื่อแก้ปัญหาในสังคม พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อร่วมกันทำงานผลักดันในการพัฒนาสังคมอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระกฤษฎายุทธ ธมมวโร (2564) การมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคพลเมืองในการทวงฝันป่าดอยสุเทพ (ป่าแหวง) จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าช่องทางการเข้าร่วมกิจกรรมมีน้อยและการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ดังนั้น ควรเพิ่มช่องทางในการเข้าร่วมกิจกรรมให้มากขึ้นและควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง

6) การส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนให้แพร่หลายเป็นการจัดให้มีระบบสารสนเทศ มีระบบฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพฉบับไวทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันและสามารถกระจายข้อมูลข่าวสารได้อย่างกว้างขวาง มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และการปรับความทันสมัยของข้อมูล ตลอดจนระบบการบริการและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพสูงและยืดหยุ่นสูงด้วย เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างแพร่หลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธมกร ทยาประศาสน์, ธรรมนิตย์ วราภรณ์ และชัยยศ จินารัตน์ (2565) การใช้สื่อออนไลน์และความรู้ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมภาคพลเมือง ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยทำกิจกรรมสาธารณะหรือการกุศลมาก่อนเลย และนิยมใช้ Facebook ความสามารถส่วนบุคคล อธิบายความแปรปรวนร่วมกันกับความรอบรู้ภายนอก และกระบวนการทางการเมืองมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคพลเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีสัมประสิทธิ์พหุการร่วมกันได้ที่ร้อยละ 92

7) การส่งเสริมมาตรการและกลยุทธ์ทางการเมืองของประชาชน เป็นการส่งเสริมให้มีระเบียบวิธีที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองและเป้าหมายทางการเมืองที่ต้องการบรรลุด้วย รวมทั้งสามารถใช้ประโยชน์จากเงื่อนไขของกฎหมาย รัฐธรรมนูญ โอกาสสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง การใช้ทรัพยากรทางการเมืองให้มีประสิทธิผลทางการเมือง โดยมาตรการและกลยุทธ์ที่สำคัญเพื่อใช้ในการประสานประโยชน์และลดความขัดแย้ง การกดดัน เจริญต่อรอง ควบคุม ตรวจสอบ การเจาะลึกและเกาะติดกับกรณีต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทร ธนศิลาปะพิชิต, ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ และปิยลักษณ์ โพธิวรรณ (2564) แบบแผนกระบวนการสร้างอำนาจทางการเมืองภาคประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า การที่ภาคประชาชน สามารถสร้างแบบแผนกระบวนการสร้างอำนาจทางการเมืองของตนให้เกิดความเข้มแข็งขึ้นได้นั้น เกิดจากการรวมกลุ่มทางการเมืองที่มีความเข้มแข็ง มีการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีแบบแผน มีขั้นตอนการจัดระเบียบองค์กรโดยมีองค์กรต่าง ๆ เข้าร่วมและแต่ละองค์กรมีกลยุทธ์

หรือเป้าหมายเฉพาะมีการประสานงาน และอุดมการณ์ร่วมกัน มีการพัฒนาไปสู่การจัดการองค์การร่วมกัน จึงนำไปสู่การสร้างแบบแผนกระบวนการสร้างอำนาจทางการเมืองภาคประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความเข้มแข็งมากขึ้น

8) การส่งเสริมบรรทัดฐานทางการเมืองของประชาชน เป็นการจัดกิจกรรมทางการเมืองเองให้มีการสร้างสรรค์ สืบสมมาจากแนวคิดพื้นฐานของสังคม มีการปลูกฝังและสืบสานจารีตประเพณี ดั้งเดิมของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ภาคพลเมืองขึ้นมาเพื่อสร้างกิจกรรมทางการเมืองรองรับอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิศมัย วงศ์จำปา และพระครูพิศาลศรีกิจ (2560) ศึกษาภาคประชาชนกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในจังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่าแนวทางการพัฒนาการเมืองภาคประชาชนสู่การจัดการชุมชนท้องถิ่น จะต้องสร้างวัฒนธรรมการเมืองอย่างสร้างสรรค์ ครอบคลุมหรือสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง รวมถึงปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมตั้งแต่เด็กเยาวชน ให้ทุกคนมีจิตสำนึกที่ดีต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม แยกแยะบทบาทหน้าที่ทางการเมือง และสิ่งสำคัญ คือ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และเป็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการและสภาพปัญหาของคนในชุมชน

9) การส่งเสริมการกลมเกลียวทางการเมืองของประชาชน เป็นการจัดให้มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างทัศนคติ ค่านิยมและหล่อหลอมพฤติกรรมทางการเมืองในภาคพลเมืองในระหว่างเครือข่ายการเมืองภาคพลเมืองด้วยตนเอง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เพื่อร่วมกันผลักดันแนวคิด หรือกิจกรรมทางการเมืองให้เกิดกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2560) ที่กล่าวว่าการส่งเสริมการกลมเกลียวทางการเมืองของประชาชน โดยจัดให้มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างทัศนคติ ค่านิยมและหล่อหลอมพฤติกรรมทางการเมืองในภาคพลเมืองในระหว่างเครือข่ายการเมืองภาคพลเมืองด้วยตนเอง

10) การส่งเสริมให้มีการสร้างผู้นำประชาชนทดแทน เป็นการจัดให้มีการพัฒนาประชาชน เยาวชน บุคลากรหรือทรัพยากรบุคลากรทางการเมืองภาค

พลเมือง มีกิจกรรมการสร้างชุมชนการเมืองภาคการเปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การส่งเสริมให้ประชาชนกำหนดหลักสูตรการศึกษา เรียนรู้และฝึกฝนทักษะใหม่ ๆ ที่มีความก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้น และส่งต่อกิจกรรมทางการเมืองจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพรัตน์ ฉิมหาต บัญญัติ แพรกปาน และสามิตร อ่อนคง. (2563) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำที่แท้จริง การเข้าร่วมภาคพลเมือง และการพัฒนาการเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาการเมืองประชาธิปไตยอิทธิพลประกอบด้วย เพศ ความเห็นเกี่ยวกับการมีวินัยในยุคปัจจุบัน ความเห็นเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ผสมรวมกับคุณลักษณะของภาวะผู้นำที่แท้จริงด้านความเสมอต้นเสมอปลาย การเข้าร่วมของภาคพลเมืองด้าน การบริจาคทรัพย์ การสื่อสาร การประสานการทำงานร่วมกัน และการแบ่งปันข่าว

11) การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองในหมู่ประชาชน เป็นการจัดให้มีการส่งเสริมภาวะผู้นำใหม่ทางการเมืองที่ไม่เน้นการแข่งขันทางอำนาจหรือสร้างความขัดแย้ง แต่เน้นความสำคัญของการมีภาวะผู้นำทางการเมืองแบบพลเมือง เป็นผู้นำสร้างสรรค์ เข้าใจบริบทสังคม พัฒนาสังคมบนพื้นฐานของสังคมอย่างแท้จริง รวมถึงต้องไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุกิจ เหลืองสกุลไทย (2560) ที่กล่าวไว้เกี่ยวกับแนวทางประชาธิปไตย กล่าวคือการมีศรัทธาในความสามารถของมนุษย์ มีศรัทธาในสติปัญญามนุษย์สามารถร่วมมือร่วมใจกันทำงาน และการรู้จักหาเหตุผลความถูกต้องของมนุษย์ การสนับสนุนสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่กำลังพิจารณาอยู่ให้ชะลอไปเสียก่อน แล้วจึงร่วมกันตัดสินใจ

12) การส่งเสริมให้ประชาชนมีทางเลือก เป็นการจัดให้มีการสร้างทางเลือกใหม่ให้แก่ประชาชนที่หลากหลายอยู่บนพื้นฐานของมิติทางสังคม หรือบนบรรทัดฐานทางสังคม นอกจากแบบแผนดั้งเดิมที่เน้นการมีส่วนร่วมแบบทางอ้อม โดยเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมแบบทางตรงมากขึ้นให้มีสิทธิมีส่วนในการตัดสินใจ ขยายโอกาสให้ประชาชนเป็นฝ่ายนำในกระบวนการตัดสินใจสาธารณะ โดยเฉพาะในการแก้

วิกฤติการณ์หรือปัญหาสำคัญทั้งระดับชุมชนและระดับชาติ รวมทั้งการแก้ไขปัญหา
กันเองระหว่างภาคีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพรัตน์ ฉิมหาต บัญญัติ
แพรกกาน และสามิตร อ่อนคง (2563) การเมืองภาคพลเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการ
เมืองในสังคมไทย การเมืองภาคพลเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็น
สถานการณ์ที่ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทาง
นโยบาย มีการกระจายอำนาจให้ประชาชนสามารถกำหนดวิถีชีวิตของตนเองโดยไม่
ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ภายใต้กรอบของกฎหมาย และ

13) การส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองในหมู่ประชาชนเป็นการจัดให้มี
การสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองภาคพลเมืองแยกเป็นเอกเทศต่างหากจากกรอบ
อุดมการณ์ทางการเมืองที่พรรคการเมืองนำเสนอและสามารถสร้างแรงบันดาลใจทาง
การเมืองให้แก่ประชาชน ด้วยกันเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิดความขัดแย้ง
หรือแตกแยกในสังคม พร้อมกับไม่ถูกรอบงำจากพรรคการเมือง จึงจะเป็นการเมือง
ภาคพลเมืองอย่างแท้จริงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิศมัย วงศ์จำปา และพระครู
พิศาลสรกิจ (2560) ศึกษาภาคประชาชนกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในจังหวัด
พะเยาผลการวิจัยพบว่า กลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยาประกอบด้วย กลุ่มการเมืองภาค
ประชาชน กลุ่มท้องถิ่น ท้องที่ และกลุ่มภาคประชาสังคม ลักษณะของกลุ่มเป็นการ
รวมตัวตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน มีกิจกรรมต่อเนื่อง มี
ผลประโยชน์ร่วมกัน แต่ละกลุ่มมีบทบาทเป็นตัวแทนของผลประโยชน์กลุ่มตนเอง มี
บทบาทในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นลักษณะของกลุ่ม
ผลประโยชน์ที่มารวมตัวกันชั่วคราว เพื่อเรียกร้องในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เมื่อมีกิจกรรม
ร่วมกันบ่อยครั้ง ได้พัฒนามาสู่การรวมกลุ่มที่เป็นเชิงสถาบันมากขึ้น โดยมีโครงสร้าง
กลไกและกิจกรรมในการดำเนินงานในเชิงของการเรียกร้องผลประโยชน์ต่อสังคม และ
ประเทศชาติบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มการเมือง ได้แก่ การสร้างการ
มีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมประชาธิปไตย การตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ
โดยทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางที่จะรับเรื่องร้องเรียนต่าง ๆ ของประชาชน เสนอต่อ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การเมืองภาคพลเมืองในพื้นที่นั้น ต้องมีการกำหนดหรือสร้างบรรทัดฐานบนพื้นฐานทางสังคม เพื่อร่วมกันยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ และให้ประชาชนปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- การเมืองภาคพลเมืองในพื้นที่นั้นต้องได้รับยอมรับและมีฐานะชอบธรรมทางการเมือง มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน
- การเมืองภาคพลเมืองที่เกิดขึ้นต้องอาศัยภาคพลเมืองที่มีความเข้มแข็งและขับเคลื่อนด้วยอุดมการณ์ทางการเมืองที่ชัดเจน
- กิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้นต้องเกิดจากการร่วมกัน เพื่อมุ่งแก้ปัญหาสังคมร่วมกัน พึงระวังความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- ธมกร ทยาประศาสน์, ธรรมนิตย์ วราภรณ์ และชัยยศ จินารัตน์. (2565). การใช้สื่อออนไลน์และความรู้ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมภาคพลเมือง. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7(2). 766 -780.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2560). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสร้างเสริมสุขภาพ.

- พระกฤษฎายุทธ ธมมวโร (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคพลเมืองในการทวง
คืนป่าดอยสุเทพ
(ป่าแห่ง) จังหวัดเชียงใหม่. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์,
4(2). 2-11.
- พระเมธาวิเชียร (สุเทพ พุทธจรรยา). (2563). การเมืองภาคพลเมือง: การมีส่วนร่วม
ทางการเมือง. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 3(2). 68 -72.
- พระอโณทัย กตปุญโญ เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ และรัชชพันธ์ อิศรเดช. (2564). การ
ส่งเสริมจิตสำนึกการเมืองภาคพลเมืองเพื่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย
ของประชาชน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. วารสาร มจร สังคมศาสตร์
ปริทรรศน์, 48(9). 47-58.
- พิศมัย วงศ์จำปา และพระครูพิศาลสรกิจ. (2560). ภาคประชาชนกับการเคลื่อนไหว
ทางการเมือง
ในจังหวัดพะเยา. ทุนอุดหนุนการวิจัย ปีงบประมาณ 2560. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพรัตน์ ฉิมหาด บัญญัติ แพรกปาน และสามิตร อ่อนคง. (2563). การเมืองภาค
พลเมืองกับการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองในสังคมไทย. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 7(5). 46 – 61.
- ศรัณยู หมั่นทรัพย์. (2560). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง: รากฐานของการเมืองภาค
พลเมือง. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชน. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภา
ผู้แทนราษฎร.
- อนุชาติ พวงสำลี และกฤติยา อาชวานิจกุล. (2562). ขบวนการประชาสังคมไทย:
ความเคลื่อนไหว
ภาคพลเมือง. (คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์). นครปฐม:
มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุนทร ธนศิลป์พิชิต, ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ และปิยลักษณ์ โพธิวรรณ. (2564).

แบบแผนกระบวนการ

สร้างอำนาจทางการเมืองภาคประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. **วารสาร
การเมืองการปกครอง, 11(2). 1-14.**

สุกิจ เหลืองสกุลไทย. (2560). **ความคิดเห็นของประชาชนต่อการเลือกตั้ง**

นายกเทศมนตรี:

**ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ. (ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.**